

Боянова А.М.

*студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ

Адвокатська таємниця формується як морально-етична і правова категорія. Вона за якісними ознаками є професійною таємницею, зміст та поняття якої визначено в Законі України „Про адвокатуру та адвокатську діяльність”. Основним змістом поняття „адвокатська таємниця” є відомості, одержані адвокатом при здійсненні ним своїх професійних обов’язків, а саме, питання, з яких громадянин або юридична особа звертались до адвоката, суть консультацій, порад, роз’яснень тощо [1].

Адвокат за законом зобов’язаний зберігати таємницю, що є головною запорукою довіри клієнта. Саме ця довіра дає можливість отримувати від клієнта інформацію для подальшого захисту його прав та інтересів. Як наслідок, коло знову замикається: нові повідомлені факти поповнюють «поле» адвокатської таємниці. Такий механізм взаємодії є необхідною умовою для захисту клієнта та якісного виконання покладених на адвоката функцій.

Звернувшись до ч.5 ст.8 Закону «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», якою встановлено, що, окрім інших, адвокати, адвокатські бюро та об’єднання, особи, які надають юридичні послуги, можуть не повідомляти спеціально уповноваженому органу про свої підозри у разі, коли відповідна інформація стала їм відома за обставин, що є предметом їх професійної таємниці, або вони мають привілей на збереження службової таємниці, а також у випадках, коли вони виконують свої обов’язки щодо захисту клієнта, представництва його інтересів у судових органах та у справах досудового врегулювання спорів.

Таким чином, можна стверджувати, що дія вищезазначеного Закону може розповсюджуватися на адвокатів тільки тоді, коли інформація стала відома не у зв’язку з виконанням ними своїх професійних обов’язків, а нібито випадково, тобто не під час надання адвокатських послуг.

Гарантією збереження адвокатської таємниці є той факт, що при прийомі на роботу у будь-яке адвокатське бюро, об’єднання вноситься попередження про недопустимість розголошення усієї інформації, що становить адвокатську таємницю (усі особи проходять спеціальний інструктаж з цього приводу). Крім того, передбачена заборона викликати адвоката в слідчі органи та допитувати як свідка про інформацію, яка йому стала відома через те, що до нього звернулися за допомогою.

Звісно, на перший погляд, положення законодавства достатньо чітко регламентують питання збереження адвокатської таємниці, однак у цій області є все ж достатня кількість проблем.

Наприклад, що потрібно робити, коли клієнт повідомив своєму адвокату про заподіяний ним тяжкий злочин, загрозу для життя, здоров'я, безпеки людини або декількох людей? В подібних випадках збереження адвокатської таємниці буде суперечити вимогам моралі, що склалися в суспільстві.

З цього виходить, що якщо клієнт скоїв злочин, то адвокат повинен зберігати мовчання, бо він є його захисником, його обов'язком є захист свого клієнта, тобто саме від адвоката буде залежати його подальша доля. А з іншого боку, такий вчинок адвоката буде злочином проти суспільства, адже він повинен буде приховувати суспільно-небезпечне діяння.

Через те задовільним буде встановити певні рамки та узагальнити всі ситуації, в яких не слід дотримуватися принципу адвокатської таємниці.

Проблеми збереження інформації виникають й при використанні відомості за дорученням довіреної особи. Адвокат може розкрити інформацію партнерам по справі, робітникам фірми, секретарям, референтам та іншим. З цього виходить, що кожен адвокат при переказі відомостей повинен ознайомити всіх співробітників із необхідністю дотримання професійних принципів. На цьому етапі може виникнути серйозна проблема збереження адвокатської таємниці, оскільки інформація може стати відома стажеру, помічнику адвоката чи студенту, який проходить практику. Законодавство повністю гарантує захист адвокатської таємниці тільки адвокатам, так як їх заборонено допитувати та отримати від них конфіденційну інформацію, в той час, коли допитувати співробітників адвокатських установ прямо не заборонено.

У подібних випадках гарантії таємниці стають слабшими, так як є імовірність того, що ці особи не зможуть належним чином виконати обов'язок зберігання таємниці, бо в силу недостатньої практики не володіють принципами та тонкощами адвокатської діяльності та не усвідомлюють всієї значимості ведення справ.

Адвокат не несе відповідальності за відмову будь-яким особам, органам, установам у розкритті адвокатської таємниці, а також не несе відповідальності за відкриття доступу до неї при наявності дозволу свого клієнта або особи, що звернулася за професійною правничою допомогою, на розкриття адвокатської таємниці. У такому разі адвокат може, але не зобов'язаний, розголошувати таємницю [2].

Звільнення адвоката від адвокатської таємниці допускається виключно у випадку пред'явлення клієнтом вимог до адвоката [3] та у разі подання адвокатом в установленому порядку та у випадках, передбачених Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню

розповсюдження зброї масового знищення», інформації центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, не є порушенням адвокатської таємниці (що передбачено частиною 6 статті 22 Закону). Однак адвокат не звільняється від обов'язку збереження адвокатської таємниці у випадку, коли відносно нього подається скарга до дисциплінарної палати іншою особою, ніж клієнт [4].

Дані обставини є серйозними прогалинами законодавства, оскільки практика залучення помічників та стажерів є всюди. Праця сучасного адвоката без цього фактично неможлива, адже витрати на ведення справ лише з колегою рівним за статусом часто занадто високі та, крім того, у такому випадку адвокат втрачає можливість прямо продовжувати навчальну діяльність, яка є внеском всіх юристів у процес покращення суспільства.

Підводячи підсумки, варто відзначити, що наявність настільки серйозних прогалин у врегулюванні інституту адвокатської таємниці може викликати недовіру до професії адвоката у цілому. З цього випливає, що необхідно врегулювати дані питання на законодавчому рівні: гарантувати зберігання адвокатської таємниці шляхом розширення переліка осіб, яких недопустимо викликати на допит в якості свідків, а також регламентувати порядок проходження практики студентами в адвокатських установах заради ефективного проходження практики та зберігання адвокатської таємниці.

Список використаної літератури:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5.07.2012 № № 5076-VI // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>.
2. Рішення від 25.07.2020 № VII-010/2020 щодо узагальнення дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури відносно адвокатської таємниці. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS34133.html.
3. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
4. Маслов В.Г. Адвокатська таємниця в процедурі дисциплінарного провадження. *Вісник Одеської адвокатури*. Спеціальний випуск. Адвокатська етика. 2019. С. 44-45.

Науковий керівник: асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», адвокат *Джабурія Олена Олександрівна*